

CEPLIS

Conseil Europeen des Professions Liberales
European Council of the Liberal Professions
Europäischer Rat der Freien Berufe

Skupne vrednote svobodnih poklicev v Evropski uniji

Uvod

Marca leta 2000 je Evropski svet v Lizboni sprejel program reform. Cilj je bil, da EU do leta 2010 postane najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju utemeljeno gospodarstvo na svetu. Sporočilo Komisije "Poklicne storitve – področje za več reform" od 5. septembra 2006 je priznalo prispevek, ki ga dajejo svobodni poklici gospodarstvu v vseh državah članicah in tako gospodarstvu EU kot celoti.

Glavni identifikacijski dejavnik poklica je pripravljenost posameznih izvajalcev svobodnega poklica, da upoštevajo etične in poklicne standarde, ki presegajo najmanjše zakonske zahteve. Iz Direktive 2005/36/EC od 7. septembra 2005 je razvidno, da se pri opravljanju čezmejnih storitev v zvezi s poklicnimi kvalifikacijami uporabljajo poklicna pravila države članice gostiteljice, zlasti glede zaščite potrošnikov in varnosti. Iz tega je prepoznavno sedanje stanje, kjer se kodeksi ravnanja za posameznega strokovnjaka lahko razlikujejo od ene države članice do druge, uporabniki čezmejne storitve pa pričakujejo, da bo opravljena po enakih etičnih in praktičnih standardih, kot veljajo tam, kjer živijo.

37. člen Direktive o storitvah na notranjem trgu (2006/123/ES) poziva države članice, da v sodelovanju s Komisijo na ravni skupnosti spodbudijo izdelavo kodeksov poklicnega ravnanja in zagotovijo, da so takšni kodeksi dostopni na daljavo po elektronskih medijih.

Slep Evropskega parlamenta od 13.10.2006 je podprl sprejem kodeksov ravnanja izvajalcev poklicnih storitev in dodal, da naj se izdelajo ob vključitvi vseh zadevnih udeležencev.

Evropski svet svobodnih poklicev (CEPLIS) je poslal vprašalnik interprofesionalnim skupinam v državah članicah in monoprofesionalnim organizacijam na ravni EU, s prošnjo za pripombe o specifičnih vrednotah, ki naj bi jih imeli vsi svobodni poklici. Odmev je bil soglasno pozitiven.

CEPLIS predlaga, da se poskuša doseči dialog z drugimi zainteresiranimi udeleženci na ravni EU, s ciljem, da se zagotovi dogovor o teh skupnih vrednotah. Namen tega je omogočiti posameznim poklicem na ravni EU, da vključijo te vrednote v kodekse ravnanj, ki se bodo uporabljali v vsej EU.

CEPLIS se zaveda, da bodo občutne razlike v kodeksih za posamezne poklice na ravni EU, na primer na področju zaupnosti podatkov. Nujno bodo tudi občutne razlike v načinu, kako se vrednosti v kodeksu EU odražajo v kodeksih na ravni države članice za dopuščanje razlik v

zakonodaji – na primer, glede varstva podatkov - in v kulturi in tradiciji. Pobuda pa naj bi močno zmanjšala razlike v kodeksih, ki se uporabljajo v posameznih državah članicah.

Dejavnosti svobodnih strokovnjakov zajemajo intelektualne naloge, za katerih pravilno izpolnjevanje se zahteva visoka raven pravnega in tehničnega, včasih pa tudi naravoslovnega znanja. Potrebno znanje se pridobi z uspešno dokončanim študijem, ki vodi do akademske stopnje ali diplome visokega izobraževanja in/ali daje priznan poklicni naziv. V nekaterih primerih lahko regulacijski organ postavi dodatne zahteve za registracijo, preden je dovoljeno opravljanje svobodnega poklica. Za svobodnega strokovnjaka takrat začne veljati kodeks ravnanj, veljaven za ta poklic, ki ga je sestavil ustrezen poklicni organ, in je osredotočen na interese tistih, ki želijo storitve od pristojnega strokovnjaka. Ta strokovnjak se zaveda, da kršitev določb kodeksa lahko povzroči disciplinsko kazen. Stranke morajo zaupati, da bo kršitev določb kodeksov ravnanja resno obravnaval pristojni poklicni organ, če pa bo dokazana, da ji bodo sledila dejanja, sorazmerna z resnostjo storjene kršitve.

Na tej podlagi je generalna skupščina članov CEPLIS-a v Bruslju dne 20.06.2007 soglasno sprejela naslednjo izjavo.

Po mnenju CEPLIS-a naj kodeksi ravnanja za svobodne poklice na ravni EU vsebujejo določbe, ki pokrivajo te teme.

- **Zaupnost**

Zaupnost je temeljni kamen za vzpostavitev zaupanja med strokovnjaki in njihovimi strankami ali bolniki.

Kodeksi ravnanja naj bi jasno določali, da morajo strokovnjaki spoštovati in ohranjati zaupnost podatkov, ki so jih pridobili med opravljanjem poklicnih storitev, in zagotoviti, da se podatki o posamezniku ne razkrijejo drugim, razen v določenih okoliščinah in, če je mogoče, po tem, ko je posameznik sporočil svoje soglasje.

- **Sodelovanje pri stalnem poklicnem razvoju**

Uporabniki poklicnih storitev so upravičeni pričakovati, da bodo izvajalci svobodnih poklicev ohranjali svoje znanje na področju opravljanja dejavnosti v aktualnem stanju in razširjali svoje sposobnosti ustrezno zahtevam razvoja novih storitev.

Kodeksi ravnanja naj bi jasno določali, da so strokovnjaki nedvomno odgovorni, da vzdržujejo in razvijajo sposobnosti na področju opravljanja svoje dejavnosti in da morajo v ta namen sodelovati pri stalnem poklicnem razvoju v celotnem poklicnem življenju.

- **Neodvisnost in nepristranskost**

Uporabniki storitev svobodnih¹ poklicev so upravičeni pričakovati, da se ocenijo okoliščine in odloča nepristransko in objektivno brez pritiskov iz zunanjih virov in brez nasprotja interesov.

Kodeksi ravnanja naj bi jasno določali, da imajo svobodni strokovnjaki pravico do uveljavljanja osebne poklicne sodbe v okviru svojih odgovornosti, po tem, ko upoštevajo vse zadevne okoliščine in ne uporabljajo nobenih zunanjih vplivov.

- **Poštenost in neoporečnost**

Uporabniki storitev svobodnih poklicev so upravičeni pričakovati, da se jih obravnava vljudno in spoštljivo. Upravičeni so tudi dobiti brezhiben profesionalni nasvet z izrazi, ki jih razumejo, v času pred in med opravljanjem storitve tudi podatke o postopku, ki se ga namerava opraviti, da se doseže zaželen cilj, in o zahtevanih plačilih.

Kodeksi ravnanja naj bi jasno določali, da se od strokovnjakov zahteva vljudno, pošteno in neoporečno ravnanje v njihovem odnosu do strank in drugih, vključno s poklicnimi kolegi, in da se ne zapletejo v nobeno dejavnost, ki bi lahko spravila poklic na slab glas ali spodkopala zaupanje javnosti v poklic. Prednost pri opravljanju poklicnih storitev morajo imeti interesi strank ali bolnikov v skladu z vsemi nadrejenimi zakonskimi določbami.

- **Nadzor pomožnega osebja**

Uporabniki poklicnih storitev zaupajo izvajalcu svobodnega poklica, imajo z njim neposredni stik in so upravičeni se zanesti, da bodo naloge prenesene samo na člane pomožnega osebja s potrebnim znanjem in sposobnostmi. V tej zvezi mora biti jasno, da je za poverjeno nalogo odgovoren izključno tisti, ki jo je prenesel.

Kodeksi ravnanja naj bi jasno določali, da morajo strokovnjaki zagotoviti, da vsak član pomožnega osebja, na katerega je prenesena naloga, razpolaga z znanjem in sposobnostmi, potrebnimi za uspešno in učinkovito izvajanje te naloge. Prav tako je potreben ustrezen nadzor.

- **Upoštevanje kodeksa in opravljanje svobodnega poklica**

Uporabniki poklicnih storitev so upravičeni, da pričakujejo kakovostno storitev z natančnim izpolnjevanjem celotne zadevne zakonodaje in kodeksov opravljanja svobodnega poklica.

Kodeksi ravnanja naj bi jasno določali, da članom zadevnega poklica ni treba upoštevati le določb samega kodeksa ravnanja, ampak tudi zakonodajo in določbe kodeksov opravljanja svobodnega poklica in standardov v zvezi z določenimi poklicnimi storitvami, ki jih smejo opravljati.

¹ "Svobodni poklici, [...] so v skladu s to Direktivo tisti, ki jih na podlagi zadevnih poklicnih kvalifikacij osebno, odgovorno in v poklicno neodvisni vlogi opravljajo osebe, ki izvajajo intelektualne in konceptualne storitve v interesu stranke in javnosti." V Direktivi 2006/36/ES Evropskega parlamenta in Sveta od 7.9.2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij

- **Zavarovanje poklicne odgovornosti**

Uporabniki poklicnih storitev so upravičeni pričakovati ustrezno informacijo od izvajalca storitev o sklenjenem zavarovanju ali drugi obliki garancije, ki je enakovredna ali primerljiva, da pokriva odgovornosti v primeru škodljivega učinka, ki izhaja iz napak ali opustitev, storjenih pri opravljanju storitve.

Kodeksi ravnanja naj bi jasno določali, da pri izvajalcih poklicnih storitev obstaja ustrezna oblika zavarovanja glede morebitnih odgovornosti, ki izhajajo iz opravljanja storitve, v razmerju do prejemnikov, in če je potrebno, do tretjih. Naj bo na ravni, ki zadostuje za zagotovitev, da bo upravičen tožnik dobil ustrezno odškodnino. Zavarovanje se lahko preskrbi z nacionalnim sporazumom, če storitve opravlja država, delodajalec, s članstvom v poklicnem združenju, ali s strani posameznega izvajalca svobodnega poklica. Izjemoma in po predhodnem formalnem sporazumu lahko v državah članicah, kjer zakonodaja dovoljuje takšen dogovor, nosi tveganje prejemnik storitve.

- **Nasprotje z moralnimi ali verskimi prepričanji**

Tistih, ki si zakonito prizadevajo za poklicno storitev, se ne sme izključiti iz dostopa do te storitve zaradi moralnih ali verskih prepričanj posameznega strokovnjaka, na katerega so se prvotno obrnili za storitev.

Kodeksi ravnanja naj bi jasno določali, da morajo pripadniki poklica, čeprav niso dolžni ponuditi opravljanja poklicne storitve na način, ki nasprotuje njihovim moralnim, verskim in kulturnim prepričanjem, spoštovati moralna, verska in kulturna prepričanja tistih, ki zahtevajo poklicno storitev. Dolžni so dati informacijo o tem, kje se zahtevana storitev najbolj enostavno dobi od poklicnega kolega, ali o podrobnostih Pravilnika ali poklicni organizaciji, od katere se lahko dobi ta podatek.

Po tem, ko so soglašali z opravljanjem storitve, so svobodni strokovnjaki zavezani, da izločijo kakršna koli osebna verska, kulturna, filozofska ali druga prepričanja.